

مدیریت کلاس درس

مراقب باشید دانشجویان، سؤالات کلاسی را به عنوان نمایشی از قدرت شما برداشت نکنند. چنانچه برخوردتان به گونه‌ای باشد که چنین احساسی را به دانشجو القا نکند، باعث جلب اعتماد آنان و در نتیجه کنترل کلاس خواهد شد. همچنین گاهی می‌توانید با لبخند زدن به دانشجویان اطمینان دهید که برای طرح سؤالات، زمان و فکر زیادی صرف نموده‌اید و آن‌ها نیز به زودی به اهمیت آن‌ها پی خواهند برد. ضمناً به آن‌ها بگویید چنانچه سؤال مهمی دارند، می‌توانند بعداً بپرسند.

اداره موفق کلاس، شرط ضروری یک تدریس مؤثر است. مساعد ساختن فضای کلاس برای یادگیری فعال دانشجویان، مهارت پیچیده و دشواری است که استاد باید بیاموزد و مدام بر معلوماتش در این مورد بیفزاید. مدیریت کلاس شامل کلیه‌ی تصمیم‌گیری‌ها و اعمالی که برای نظم دادن به کلاس لازم است و تحت عنوان انضباط مطرح می‌گردد، می‌شود. به همین علت مدیریت کلاس درس را ایجاد شرایط لازم برای تحقق یادگیری تعریف نموده‌اند. بر این اساس می‌توان استنتاج کرد مدیریت کلاس درس، سنگ بنای موفقیت در تدریس است. این امر به ویژه در کلاس‌های درس دانشگاه‌های ایران که گاهی شمار دانشجویان آن بالاتر از حد استاندارد می‌باشد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این شماره از سامان آموزشی، به بررسی چند مشکل احتمالی در کلاس درس و شیوه مدیریت آن‌ها خواهیم پرداخت.

↓ تضعیف جایگاه استاد: تضعیف جایگاه و مقام

استاد مسئله‌ای حساس و دقیق است. ممکن است دانشجویی استاد خود را تحقیر کند یا بر سر تحمیل اراده با او نزاع داشته باشد. در این گونه موارد باید به طور خصوصی با دانشجو صحبت کنید. به او بگویید که طرز برخوردش تهاجمی است و از وی بپرسید چگونه می‌توان این مشکل را به شکل دو طرفه‌ای حل کرد.

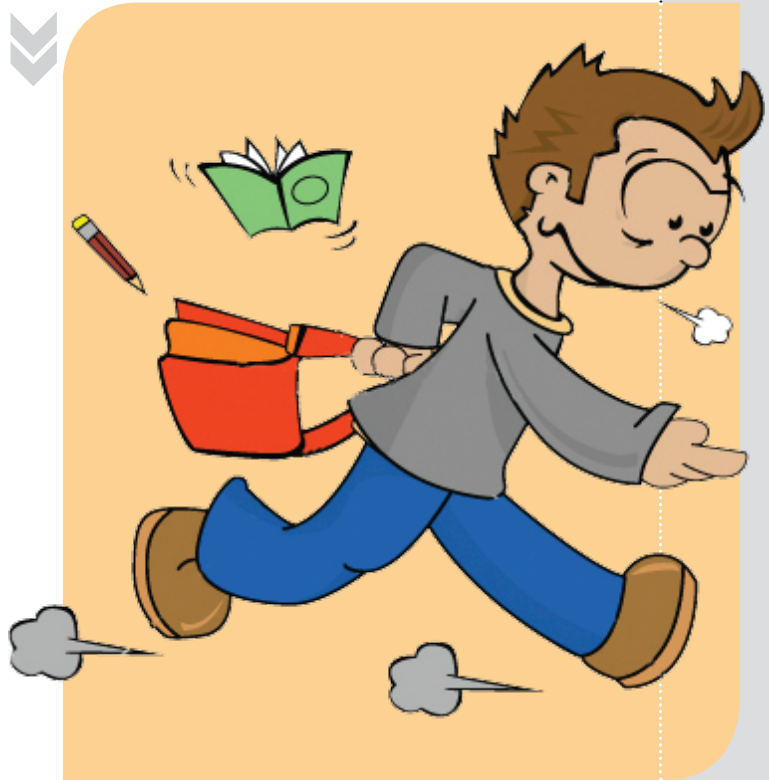
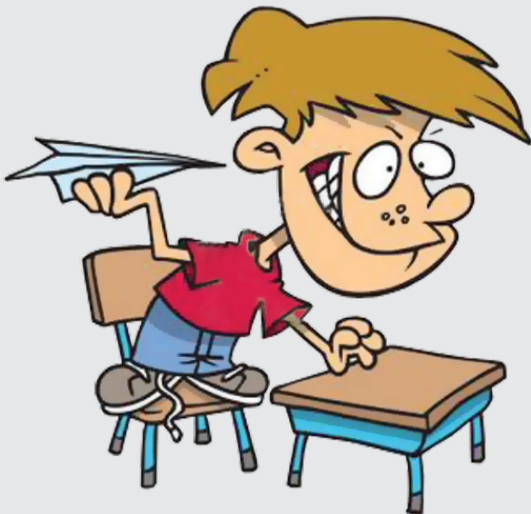

مدیریت کلاس درس را ایجاد شرایط لازم برای تحقق یادگیری تعریف نموده‌اند.

❶ **تهدیدهای کلامی یا فیزیکی:** تهدید کلامی یا فیزیکی مسئله‌ای جدی و مهم است. به‌عنوان یک قانون کلی به محض مواجهه با چنین تهدیدهایی از یک مشاور کمک بگیرید.

❷ **ایجاد بی‌نظمی در کلاس:** برای افراد خاطی نوعی جریمه در نظر بگیرید؛ به‌عنوان مثال محروم نمودن وی از بخشی از کلاس. برخی از استادان به دانشجویان اجازه می‌دهند در زمان استراحت، تلفن همراه آن‌ها در حالت بی صدا باشد اما در طول کلاس استفاده نشود. استاد نیز باید از این قانون تبعیت کند. در صورتی که دانشجو سهواً یک یا دو مرتبه اشتباه کرد، آن را نادیده بگیرید.

❸ **مجال صحبت به دیگران ندادن:** بهترین شیوه مواجهه با دانشجویان هیجان‌زده و پر حرف، اختصاص فرصت صحبت چند دقیقه‌ای در طول کلاس به آن‌ها است. در صورت ادامه این مشکل، بهترین راه این است که پس از اتمام کلاس به شیوه‌ای که دانشجو کمتر احساس ناراحتی و حقارت کند به او بفهمانید که نباید در کلاس درس بیش از حد صحبت کند؛ به‌عنوان مثال به او بگویید از اشتیاقی که در وی برای مشارکت در کلاس مشاهده می‌کنید خوشحال هستید اما علاقمندید که دیگران هم بتوانند در مورد موضوع کلاس بحث و اظهار نظر کنند.

❹ **بیرون رفتن مکرر دانشجویان از کلاس:** اظهار نظرها پیرامون لزوم اجازه گرفتن دانشجویان برای بیرون رفتن از کلاس، متفاوت است. این موضوع زمانی برای استاد درس ناراحت کننده می‌شود که تعداد بیرون رفتن‌ها از کلاس بیش از حد معمول شود. در این گونه موارد، هنگامی که دانشجو کلاس را ترک می‌کند به طور خصوصی از او بپرسید آیا مشکلی برایش پیش آمده؛ سؤال شما باعث می‌شود دانشجو درک کند که بیرون رفتن مکرر او شما را نگران کرده است. در ضمن بیرون رفتن مکرر دانشجو را نوعی بی‌احترامی تلقی نکنید؛ ممکن است علت این رفتار وی، مبتلا بودن به نوعی بیماری باشد.

❺ **«نامرتب» یا غیر مؤدبانه نشستن:** اگر این رفتار چند بار تکرار شود، باید به دانشجو فهماند که رفتار غیر کلامی او بیانگر بی‌علاقگی به کلاس درس می‌باشد. می‌توانید از وی بپرسید آیا در صندلی خود راحت نیست؟

❻ **عدم رعایت برخی مسائل:** عطر زدن بیش از حد، بوی سیگار یا بوهای تند می‌تواند حواس دانشجویان دیگر را پرت کند. پیشنهاد می‌شود به دانشجویی که چنین مشکلی دارد تذکر دهید که بوی تند وی باعث ناراحتی دانشجویان دیگر شده است.

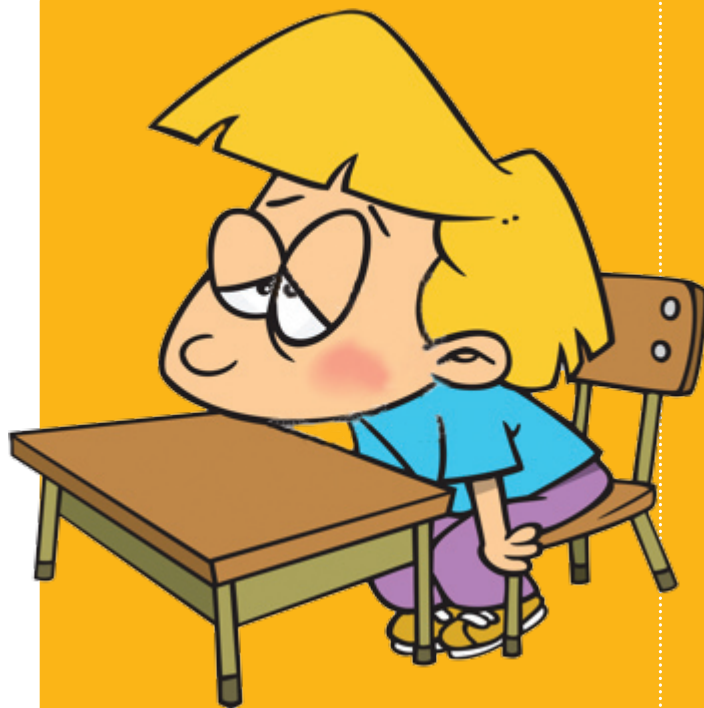

❖ **تاخیرهای پی در پی دانشجویان:** ضوابط مربوط به این مسئله باید پیش از شروع کلاس‌ها در برنامه تدریس به روشنی تعیین شود. رویه خود را در این زمینه مشخص کرده و به آن کاملاً پایبند باشید. به‌عنوان مثال یک رویه عادلانه این است که هر سه بار تأخیر دانشجو را برابر یک جلسه غیبت محسوب نمایید.

❖ **عدم مشارکت در کلاس:** روشن است که نمی‌توان دانشجویان را وادار به صحبت در کلاس یا مشارکت در بحث‌های گروهی نمود. بنابراین باید آن‌ها را در موقعیت‌هایی قرار دهیم که حق انتخاب داشته و در صورت تمایل بتوانند در کلاس صحبت کنند. همچنین در صورت مشاهده کوچک‌ترین تلاش آن‌ها برای مشارکت در کلاس، تشویقشان نموده و به مشارکت کلامی بیشتر ترغیبشان کنیم.

❖ **کپی برداری در انجام تکالیف:** در صورت مواجهه با چنین مسئله‌ای به دانشجویان تکالیف متفاوت با یکدیگر بدهید و امکان کپی برداری از یکدیگر را از آن‌ها بگیرید.

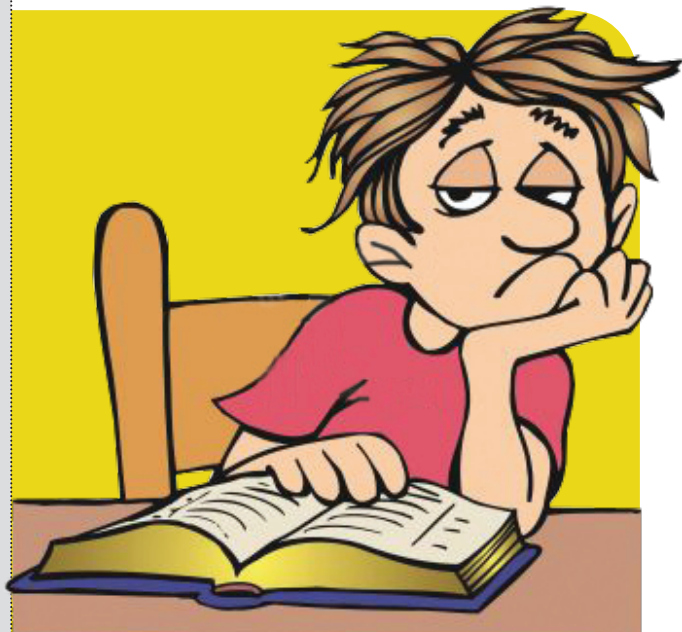
❖ **پیچ و صحبت با یکدیگر:** می‌توانید برای صحبت کردن فرصتی چند دقیقه‌ای به کلاس بدهید. همچنین پیش از آغاز درس به دانشجویان متذکر شوید در صورت صحبت کردن آن‌ها، بخش‌هایی که باید امروز تدریس نمایید به پایان نخواهد رسید. ضمناً در نظر داشته باشید گاهی بعضی از دانشجویان متوجه مطلب درسی نشده و از فرد کنار خود می‌خواهند برایشان توضیح دهد؛ در این صورت صبور باشید و مراعات کنید.

❖ **خوابیدن در کلاس:** اغلب استادان خوابیدن دانشجو در کلاس درس را نوعی گستاخی تلقی می‌کنند. این انتخاب شماسست که برخورد تندی با این مسئله داشته باشید یا برخورد نرم‌تری پیش بگیرید. اگر دانشجویی چندین بار این رفتار را تکرار کرد، می‌توانید به‌عنوان تکلیف اضافه از او بخواهید در مورد موضوع بخشی از درس که خواب بوده، تحقیقی انجام دهد.

روش دیگر این است که فرض را بر بیمار بودن دانشجو، پرستاری از کودک بیمارش در شب گذشته و یا علل دیگری که منجر به خواب آلودگی او شده است بگذارید؛ دانشجو را از خواب بیدار کرده و از وی بپرسید که آیا حالش خوب است؟ نگرانی واقعی شما بهترین راه مقابله با این مشکل است و اغلب حس شرمندگی و قدردانی در دانشجو را ایجاد نموده و منجر به عدم تکرار این رفتار خواهد شد.

همچنین تشویق دانشجویان به مشارکت فعال در کلاس، یادداشت برداری از مطالب، ایجاد وقفه‌ای در درس و انجام فعالیتی مربوط به موضوع درس می‌تواند از ایجاد خستگی و یکنواختی که مانع توجه دانشجویان به درس است، جلوگیری نماید.

زمان برگزاری کلاس شما در میزان توجه و دقت دانشجو تاثیر گذار است.

تحقیق و بازخواست دانشجو در مقابل جمع، احساس امنیت و احترامی که دانشجو در محیط کلاس به آن نیاز دارد از بین می‌برد.

چند نکته: ↓

- * تحقیق و بازخواست دانشجو در مقابل جمع، احساس امنیت و احترامی که دانشجو در محیط کلاس به آن نیاز دارد از بین می‌برد. بنابراین به طور جدی از انجام چنین رفتاری خودداری نمایید.
- * تذکر خود را با جملات مثبت آغاز کنید.
- * اولین روز کلاس اهمیت زیادی دارد. چنانچه اولین روزهای کلاس به طور موفقیت آمیزی پیش رود، در طول نیم‌سال تحصیلی مشکلات بسیار کمتری خواهید داشت.
- * این که زمان برگزاری کلاس شما صبح زود، ظهر یا بعد از ظهر باشد در میزان توجه و دقت دانشجو تاثیرگذار است. می‌توانید در ابتدای کلاس یک سؤال مطرح کنید تا ذهن دانشجویان را به فعالیت وادارید.
- * به دانشجویان بیاموزید که چگونه باید یک دانشجوی عالی باشند. توزیع فهرستی از رفتارهای مطلوب و نامطلوب

- می‌تواند در پیشگیری از بروز مشکلات کمک کند. گاهی دانشجویان واقعا نمی‌دانند که رفتار آن‌ها برای استاد و همکلاسی‌هایشان آزاردهنده و مخرب است. فهرست رفتارهای مطلوب و نامطلوب به دانشجویان در اصلاح رفتارشان کمک می‌کند. می‌توانید این فهرست را همراه با برنامه تدریس در اولین روز کلاس بین دانشجویان توزیع کنید.
- * گاهی دانشجویان بحث کلاس را به خارج از موضوع درس منحرف می‌کنند. در این گونه موارد یک راه ساده برای بازگرداندن کلاس به بحث اصلی، استفاده از عبارتهای کلیدی از پیش طراحی شده می‌باشد؛ عباراتی مثل «در ۲ دقیقه به نتیجه نهایی در این بحث برسیم».
- * مشارکت دانشجویان در امر کنترل کلاس به آنان کمی احساس قدرت داده و این حس که در مقابل استاد هیچ قدرتی ندارند را کاهش می‌دهد.

کلیه شماره‌های نشریه «سامان آموزشی» در سایت معاونت طرح و برنامه دانشگاه فردوسی به نشانی

<http://vpb.um.ac.ir>

در دسترس علاقه‌مندان می‌باشد.

منبع:

<http://www.4faculty.org/includes/108r2.jsp>